

ROZWÓJ MOWY DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Rozwój mowy w wieku przedszkolnym to proces, w którym dzieci nabierają umiejętności komunikowania się za pomocą słów i tworzenia zdań. W tym okresie rozwijają się również umiejętności słuchania, rozumienia języka mówionego i wyrażania swoich myśli i uczuć.

Oto główne etapy rozwoju mowy w wieku przedszkolnym:

1. **Przedrozwój mowy (od 1 do 2 lat):** Dzieci w tym wieku nazywają przedmioty i osoby, reagują na swoje imię i proste polecenia, używają pierwszych słów i krótkich zdań. Słownictwo często składa się z prostych wyrażen takich jak "mama", "tata", "nie", "daj".
2. **Erupcja językowa (od 2 do 3 lat):** Dzieci w tym wieku znacznie zwiększają swój zasób słownictwa. Używają krótkich zdań i zaczynają zadawać pytania. Tworzą proste zdania i zaczynają stosować zaimki, liczebniki i przyimki. Ich zdania są jeszcze niepełne i gramatycznie niepoprawne, ale stopniowo poprawiają się. Burzliwy rozwój ruchowy dziecka w tym czasie pozwala na intensywne poznawanie otaczającego świata, nazywanie interesujących go przedmiotów i odkrywanie ich cech. Maluch rozumie o wiele więcej słów, wyrażen i zdań niż jest w stanie samodzielnie wypowiedzieć (mówimy wtedy o słowniku biernym). Charakterystyczną cechą wymowy dziecka w tym okresie jest upraszczanie budowy słów przez określanie nazwy wyrazu jego pierwszą lub ostatnią sylabą (np. miś - mi, daj - da, jeszcze - esce, zobacz - ac, kwiaty - katy, pomidor - midol).
3. **Eksplozja językowa (od 3 do 4 lat):** Dzieci w tym wieku używają bogatego słownictwa i tworzą coraz bardziej skomplikowane zdania. Rozumieją większość pytań i instrukcji i potrafią opowiadać proste historie. Używają różnych form gramatycznych, ale mogą popełniać błędy gramatyczne.

4. **Periodyzacja językowa (od 4 do 5 lat):** Dzieci w tym wieku dużo mówią i potrafią zrozumieć bardziej skomplikowane pytania i wskazówki. Tworzą pełne i logiczne zdania, używają form czasownikowych w odpowiednich formach i rozumieją różne style mowy (np. mówienie na poważnie, żarty, pytanie retoryczne).

Mowa dziecka 3-letniego

Mowę dziecka trzyletniego cechuje zmiękczenie głosek „s”, „z”, „c”, „dz” i zamiana głoski „r” na „l” lub „j”, brakuje wyraźnych końcówek w wyrazach. Zaledwie 2,9 % dzieci mówi w tym okresie prawidłowo pod względem dźwiękowym.

Mowa dziecka 4-letniego

Dziecko 4-letnie nie powinno zmiękczać głosek „s”, „z”, „c”, „dz”, nie powinno już wymawiać ich jak: ś,ź,ć,dź. Pojawia się głoska r, choć jej opóźnienie nie powinno jeszcze niepokoić. Głoski „sz”, „ż”, „cz”, „dż” dziecko jeszcze zmienia na s,z,c,dz lub ś,ź,ć,dź.

Jest to tzw. seplenienie fizjologiczne .

Mowa dziecka 5-letniego

Wymowa dziecka pięcioletniego jest już prawie całkowicie zrozumiała. Głoska „r” i głoski „sz”, „ż”, „cz”, „dż” powinny być wymawiane prawidłowo. • Włączenie nowych głosek do mowy jest dużym wydarzeniem w procesie jej kształtowania. Dlatego często zdarza się , że dziecko używa ich w nadmiarze, np. gdy opanuje „ż” i „cz” mówi „żupa”, „czukierek”. Zjawisko to nazywane jest hiperpoprawnością

W trakcie rozwoju mowy w wieku przedszkolnym ważne jest, aby dzieci miały okazję słuchać i rozmawiać z innymi ludźmi. Różnorodność słownictwa, czytanie książek, śpiewanie piosenek i oglądanie programów telewizyjnych dla dzieci mogą również wspierać rozwój mowy. Ważne jest, aby zachęcać dzieci do wyrażania swoich myśli i uczuć i odpowiadać na ich pytania. Regularne sprawdzanie słuchu i mowy u dzieci może również wykryć ewentualne problemy w tych obszarach i umożliwić wcześniejszą interwencję, jeśli zajdzie taka potrzeba.

Wspieranie rozwoju mowy u dzieci w wieku przedszkolnym

Wspieranie rozwoju mowy u dzieci w wieku przedszkolnym jest kluczowe dla ich komunikacji, uczenia się i ogólnego rozwoju językowego. Oto kilka sposobów, w jaki można to zrobić:

1. **Czytanie książek:** Czytanie dzieciom książek może pomóc im rozwijać słownictwo, rozumienie języka i budowanie zdań. Zachęcaj dzieci do zadawania pytań, dyskusowania o historii i opisywania obrazków.
2. **Rozmowy i dyskusje:** Zachęcaj dzieci do wyrażania swoich myśli i uczuć poprzez regularne rozmowy i dyskusje. Stwórz atmosferę, w której dzieci czują się swobodnie i akceptowane, aby móc wyrażać siebie bez obawy przed oceną.
3. **Piosenki i rymy:** Śpiewanie piosenek i recytowanie rymów jest świetnym sposobem na rozwijanie umiejętności fonetycznych i rytmicznych u dzieci. Zachęcaj dzieci do śpiewania i powtarzania po tobie.
4. **Zabawy słowne:** Zabawy słowne, takie jak zgadywanie zagadek, tworzenie rymowanek lub gry w słowa, mogą pomóc dzieciom w rozwijaniu umiejętności słownych i kreatywnego myślenia.
5. **Ćwiczenia artykulacyjne:** Wykonywanie ćwiczeń artykulacyjnych, takich jak wygłaszanie dźwięków i tworzenie różnych wargowych pozycji, może pomóc w poprawianiu wymowy i jasności mowy dziecka.
6. **Słuchanie i rozumienie:** Stwórz szereg różnych doświadczeń słuchowych dla dzieci, takich jak słuchanie opowieści, przedstawień teatralnych lub audycji radiowych. Daj dzieciom możliwość zadawania pytań i wyrażania swojego zrozumienia.
7. **Zapewnianie wsparcia:** Jeśli zauważasz, że twoje dziecko ma trudności z mową lub rozwojem językowym, skonsultuj się z logopedą. Opieka specjalisty może pomóc w zidentyfikowaniu i rozwiązaniu problemów z mową i językiem.

Tak postępujemy:

- Mówmy do dziecka, już od pierwszych dni jego życia; dużo i spokojnie. • - Nie podnośmy głosu zwracając się do niego.
- Nasze wypowiedzi powinny być poprawne językowo, budujemy krótkie zdania, używamy prostych zwrotów, modulujemy głos.
- Kiedy dziecko wypowie jakieś słowo, zdanie starajmy się rozszerzyć jego wypowiedź, dodając jakieś słowa.
- Mówmy dziecku, co przy nim robimy, co dzieje się wokół niego. Niech mowa towarzyszy spacerom, zakupom, pracom domowym.
- Mówmy do dziecka zwracając uwagę, aby widziało naszą twarz – będzie miało okazję do obserwacji pracy artykulatorów.
- Od najmłodszych lat uczymy dbałości o higienę jamy ustnej.
- Pamiętajmy, aby dziecko nauczyło się gryźć i żuć.
- Zwracajmy uwagę, aby dziecko oddychało nosem; w przypadku, gdy dziecko oddycha ustami (szczególnie podczas snu), poprośmy pediatrę o ustalenie przyczyny.
- Odpowiadamy na pytania dziecka cierpliwie i wyczerpująco.
- Opowiadajmy i czytamy dziecku bajki, wierszyki, wyliczanki.
- Uczymy krótkich wierszy na pamięć.

Kluczowe jest regularne i wszechstronne angażowanie się z dziećmi w aktywności i tworzenie przyjaznej atmosfery dla rozmowy i eksperymentowania z językiem. Poprzez regularne ćwiczenie i wspieranie mowy u dzieci przedszkolnych, można pomóc im w rozwijaniu pewności siebie, umiejętności komunikacyjnych i talentu językowego.

Przykładowe ćwiczenia i zabawy wspierające rozwój mowy:

1. Zgaduj, zgadula: Dziecko musi opisać przedmioty lub zwierzęta bez podawania ich nazw. Pozostałe dzieci muszą zgadnąć, o czym mówi.
2. Opowiadanie w obrazkach: Dziecko otrzymuje zestaw obrazków. Na podstawie poszczególnych ilustracji musi stworzyć opowiadanie.

3. Karty zadań: Dziecko otrzymuje karty z zadaniami dotyczącymi opisywania obiektów, zwierząt lub sytuacji. Musi wykonać zadania, korzystając z prawidłowej gramatyki i słownictwa.
4. Rymowanki: Dziecko musi wymyślić rymowane zdania, które są związane tematycznie. Przykład: "Na drzewie siedzi ptaszek, ma piękne kolorowe...".
5. Kalambury: Dziecko musi przedstawić słowo lub frazę za pomocą gestów i mimiki, a pozostałe dzieci muszą zgadnąć, o co chodzi.
6. Zabawy słowne: Dziecko musi wymieniać różne rzeczy według kategorii, na przykład owoce, zwierzęta lub kolory.
7. Gra w skojarzenia: Dziecko musi wymyślić kolejne skojarzenia na podstawie słowa podanego przez prowadzącego grę. Na przykład, jeśli podane jest słowo "lato", dziecko może wymyślić skojarzenia takie jak "słońce", "wakacje" lub "lody".
8. Samogłoski i spółgłoski: Dziecko musi wymieniać słowa zaczynające się lub kończące się na wybraną samogłoskę lub spółgłoskę.
9. Prowadzenie rozmowy: Dziecko ma możliwość prowadzenia konwersacji na wybrany temat. Może to być rozmowa na temat ulubionej zabawki, rodziców, przyjaciół lub wydarzeń w przedszkolu.
10. Opisywanie obrazków: Dziecko otrzymuje obrazki i musi opisać przedstawione na nich sytuacje, osoby lub przedmioty.

Opracowała:
Aneta Cziczak
pedagog